

*Betreft: reactie Dierencoalitie op Beleidsbrief dierenwelzijn
in verband met notaoverleg 2 december a.s.*

Den Haag, 26 november 2013

Geachte mevrouw, heer,

Met het oog op het geplande notaoverleg Dierenwelzijn wil de Dierencoalitie bij dezen graag haar reactie geven op de Beleidsbrief Dierenwelzijn, d.d. 4 oktober 2013.

Allereerst hecht de Dierencoalitie eraan te benadrukken dat zij grote waardering heeft voor de stappen die de staatssecretaris zet om dierenwelzijn te verbeteren. Te denken valt met name aan de invoering van de positieflijst voor zoogdieren per 1 januari 2014 en het aangekondigde voorstel eind 2014 voor vogels en reptielen – zie daarvoor ons aparte schrijven van 22 november. Maar ook zijn wij verheugd over het komende verbod op wilde dieren in circussen en het versneld uitfaseren van ingrepen in de pluimveesector. Wij gaan ervan uit dat deze maatregelen inderdaad onverkort en binnen de afgesproken termijn worden ingevoerd.

De uitgangspunten van de staatssecretaris, dat dierenwelzijn belangrijk is en integraal onderdeel van duurzaamheid vormt, kunnen wij ten volle onderschrijven. Dientengevolge zouden zij consequent doorgevoerd dienen te worden. Dit gebeurt helaas nog te weinig. In bijgaande geven wij graag aan hoe daar beter invulling aan zou moeten worden gegeven, waarbij we de indeling van de beleidsbrief aanhouden.

Overigens missen wij in de beleidsbrief niet alleen belangrijke categorieën dieren zoals proefdieren, dieren die worden gedood omwille van hun vacht en in het wild levende dieren, maar ook een duidelijk strategisch plan, gekoppeld aan specifieke, meetbare en tijdgebonden doelen. Zonder opvolging en verdere ontwikkeling van een systematiek zoals gestart in de Staat van het dier is gedegen monitoring niet mogelijk en is onduidelijk of en zo ja in hoeverre de afgelopen jaren daadwerkelijk 'veel verbeteringen' zijn doorgevoerd – en of wellicht niet ook op onderdelen juist negatieve trends waarneembaar zijn.

Mocht u hierover vragen hebben, dan zijn wij uiteraard graag bereid die te beantwoorden. Bedankt voor uw inzet en betrokkenheid.

Met vriendelijke groet,

Dirk-Jan Verdonk, voorzitter Dierencoalitie

Reactie Dierencoalitie beleidsbrief Dierenwelzijn

In de beleidsbrief Dierenwelzijn (4 oktober 2013) ontbreekt een duidelijk strategisch plan, gekoppeld aan specifieke, meetbare en tijdgebonden doelen. Zonder opvolging en verdere ontwikkeling van een systematiek zoals gestart in de Staat van het dier (2010 en 2011) is gedegen monitoring niet mogelijk en is onduidelijk of en zo ja in hoeverre de afgelopen jaren daadwerkelijk 'veel verbeteringen' zijn doorgevoerd – en of wellicht niet ook op onderdelen juist negatieve trends waarneembaar zijn.

Internationaal

Europa

De Dierencoalitie waardeert de inzet van de staatssecretaris op het gebied van het verkorten van de transportduur tot acht uur voor dieren bestemd voor de slacht, maar vraagt zich af hoe het staat met haar in februari 2013 toegezegde inzet voor Europese welzijnsregels voor melkkoeien. De vragen hierover door D66 gesteld in het overleg van 25 maart jl. zijn tot dusverre onbeantwoord gebleven.

Mondiaal

De staatssecretaris noemt haar inzet bij de OIE en WTO, maar uiteraard zijn er in mondiaal verband nog andere cruciale platforms waar Nederlandse inzet – vaak via de EU – van groot belang is om dierenwelzijn te verbeteren. Als dierenwelzijn inderdaad integraal onderdeel vormt van duurzaamheid, moet dit zeker gelden voor de diverse internationale processen die op dit vlak gaande zijn. Te denken valt in elk geval aan:

- De ontwikkeling van de VN Post-2015 agenda voor duurzame ontwikkeling, waaronder het vaststellen en invullen van Duurzame Ontwikkelingsdoelen als opvolgers van de Millenniumdoelen.
- De Principes voor Verantwoorde Landbouwinvesteringen van het VN Comité voor Wereldvoedselzekerheid die in oktober 2014 worden vastgesteld.
- De Practical Guidance on Responsible Business Conduct along Agricultural Supply Chains die de OESO eind 2014 wil vaststellen.
- De ontwikkeling van de FAO Mondiale agenda voor actie voor verantwoorde ontwikkeling van de veeteeltsector.
- De internationale conferenties over landbouw, voedselzekerheid en klimaatverandering die Nederland mede organiseert.

Maar er is meer. Gegeven het feit dat veel Nederlandse bedrijven actief zijn in het buitenland en de staatssecretaris een belangrijke rol ziet voor het bedrijfsleven bij de verbetering van dierenwelzijn – en voor de overheid om het bedrijfsleven daarbij te ondersteunen – is het daarnaast van eminent belang dat overheidsbeleid gericht op (internationaal) maatschappelijk ondernemen dierenwelzijn ten volle integreert. Tot op heden is daarvan geen sprake. Om dat te veranderen moet op zijn minst gedacht worden aan:

- Het volwaardig integreren van het thema dierenwelzijn in de komende Sector Risico Analyse die door KPMG wordt uitgevoerd in het kader van het kabinetsbeleid MVO (zie beleidsbrief 'Maatschappelijk verantwoord ondernemen loont', 28 juni 2013).

- Het afstemmen met het ministerie van Buitenlandse Zaken om dierenwelzijn een volwaardige plek te geven in de IMVO-kaders van uitvoeringsorganen inzake bedrijven die overheidssteun krijgen.
- Het in samenwerking met Buitenlandse Zaken bevorderen van dierenwelzijn via het werk van ambassades en handelsmissies die immers een actieve rol spelen als handelsbevorderaars. Volgens beantwoording van Kamervragen van 30 augustus jl. door de minister van Buitenlandse Zaken zou er in de economische diplomatie 'nadrukkelijk aandacht' zijn voor IMVO – en spelen ambassades daarin 'een belangrijke rol'. Van structurele en geïntegreerde steun voor dierenwelzijn in dezen is de Dierencoalitie echter niets bekend.

Landbouwhuisdieren

Net als haar voorgangers minister Verburg en staatssecretaris Bleker kijkt de staatssecretaris voor de zeer urgente verbetering van het welzijn van dieren in de vee-industrie zeer eenzijdig naar de markt. Geen misverstand: sectoren kunnen een constructieve rol spelen om dierenwelzijn te verbeteren en doen dat gelukkig in een heel aantal gevallen. Dan passen complimenten. Maar niet zelden zijn de problemen op het gebied van dierenwelzijn inherent aan de desbetreffende sectoren. Oplossingen (alleen) vanuit de sector zijn dan per definitie onhaalbaar. Bovendien, het primair leggen van de verantwoordelijkheid voor het welzijn van de dieren bij de houders mist de crux van het probleem dat veel mensen deze verantwoordelijkheid om allerlei redenen niet of onvoldoende kunnen nemen, al was het maar omdat in voorkomende gevallen de desbetreffende dieren überhaupt niet, of niet in die aantallen, op een verantwoorde wijze te houden zijn.

Dat, alle sectorinitiatieven ten spijt, klemmende welzijnsproblemen op zeer grote schaal blijven voortduren en zelfregulering in sommige gevallen geen, in andere slechts geringe progressie te zien geeft, zou de staatssecretaris derhalve te denken moeten geven en een meer open oog moeten geven om daar beleidsinstrumenten naast te zetten met veelal grotere effectiviteit, zoals wetgeving of fiscale maatregelen.

Het Convenant Weidegang vormt wellicht een goede illustratie. Dit betreft een gewaardeerd initiatief van de Duurzame Zuivelketen waarin meer dan vijftig stakeholders streven naar het stoppen van de trend van jaarrond opstallen van melkkoeien. Desondanks is het aantal melkkoeien dat geen toegang tot het weiland meer kreeg afgelopen jaar met naar schatting 15.000 dieren toegenomen. Met de verwachte groei van de melkveestapel zal die ontwikkeling zonder krachtiger maatregelen alleen maar doorgaan – ook al omdat het Convenant niet kijkt naar aantallen dieren, maar naar percentages bedrijven, een vrij nietszeggende meetlat in dit verband.

Bovendien, hoewel de Dierencoalitie grote waardering heeft voor de aanpak om ingrepen tot het verleden te laten behoren, schrijnt het wel zeer dat het staartknippen bij varkens nog steeds voorkomt, terwijl vanuit Europa stro, strooisel of een *gelijkwaardig* afleidingsmateriaal verplicht is, een voorschrift dat de Nederlandse varkenshouderij structureel overtreedt, daarbij een hand boven het hoofd gehouden door de overheid.

Sprekend over overtredingen en de falende controle daarop, dit is een onderwerp dat node mist in de beleidsbrief. Eind 2012 hebben Dier&Recht/Varkens in Nood een rapport uitgebracht met daarin een overzicht van een groot aantal overtredingen in de vee-industrie - waaronder dus een tekort aan afleidingsmateriaal en het illegaal couperen van staarten. Dit rapport zou in de Tweede Kamer

besproken worden, zo is destijds toegezegd door minister Kamp. Tot op heden is dat niet gebeurd. Wij hopen dat de staatssecretaris hier alsnog in kan voorzien. Binnenkort komt een geactualiseerde versie uit van het rapport die daar hernieuwde aanleiding voor geeft.

Verder ontbreekt in de beleidsbrief het verband met het stimuleren van duurzame consumptie. Als dierenwelzijn integraal onderdeel is van dierenwelzijn, kan dit aspect niet buiten beschouwing worden gelaten. Dierenwelzijn hoeft in 't geheel niet op gespannen voet te staan met andere duurzaamheidsissues, zoals de staatssecretaris schrijft, als tenminste ook gekeken wordt naar alternatieven voor dierlijke productie. Zulk geïntegreerd beleid, waarin dierenwelzijn, milieu- en klimaatvoordelen, behoud van biodiversiteit en positieve gevolgen voor de volksgezondheid hand in hand gaan, biedt bovendien opwindende kansen voor een innovatief bedrijfsleven dat de positie van Nederland in de internationale markt versterkt.

Tot slot merken we op dat de kwestie van het pneumatisch merken - blijkens de jurisprudentie al vele jaren een probleem voor boeren die hun varkens vlak over de grens in Duitsland laten slachten – wel onderdeel vormt van de toezegging uit het notaoverleg Wet dieren, maar dat de staatssecretaris zwijgt over maatregelen dienaangaande.

Vissen

De staatssecretaris geeft aan dat het een mijlpaal voor vissen is dat er binnenkort meerval en tarbot met één ster in de schappen ligt. De intentie om te komen tot twee en met name drie sterren moedigt de Dierencoalitie aan om de armzalige levensomstandigheden van deze dieren te verbeteren. Integratie met het ASC-keurmerk is essentieel om aan geïntegreerde duurzaamheid vorm te geven.

De Dierencoalitie hoopt dat achter het onderzoek naar het bedwelmen en doden van vissen veel meer vaart wordt gezet. Het vindt nu al vele jaren plaats – en bovendien in meerdere landen - en het is werkelijk de allerhoogste tijd voor implementatie van diervriendelijke vangst- en dodingsmethoden.

In dit verband is het ronduit teleurstellend dat de staatssecretaris geen verbod wil instellen op het levend koken van krabben en kreeften. Anders dan zij wil doen geloven, blijkt uit anekdotisch bewijs dat het levend koken veelvuldig voorkomt. De Dierencoalitie is geen onderzoek bekend waarin aannemelijk wordt gemaakt dat het 'gebruikelijk' zou zijn in de Nederlandse horeca dat de dieren voordat zij worden gekookt met een priem of mes worden gedood. Dienaangaande worden wij graag nader geïnformeerd. Dat zij zich beroept op wetenschappers die het onderling 'oneens' zouden zijn om geen maatregelen te hoeven nemen, is erg zwak. Vanuit erkenning van de intrinsieke waarde van het dier zouden de dieren het voordeel van de twijfel moeten krijgen.

Gezelschapsdieren en hobbydieren

Het is betreurenswaardig dat de staatssecretaris niet wil kijken naar het soort kanalen via welke dieren wordt verkocht. Anders dan de staatssecretaris wil doen geloven, maakt dit vanuit consumentenpsychologie wel degelijk veel uit. De Dierencoalitie is om die reden sterk gekant tegen de verkoop van dieren in tuincentra, op beurzen en via internet. Het bijgeleverde rapport van Hogeschool

VHL *Liefde maakt blind* biedt geen grond voor haar bewering van het tegendeel. Dit onderzoek is gericht op een ander doel: hoe communicatie met houders van risicovolle dieren te verbeteren.¹

Conclusie daarvan: effectieve (dus gedragsverandering bewerkstellende) communicatie met houders van 'risicovolle' dieren is uiterst moeilijk, een 'zeer lastige taak'. Dat de staatssecretaris hier desondanks al haar vertrouwen in stelt – en bijvoorbeeld niet wil overgaan tot verboden voor het fokken met honden met extreme uiterlijke kenmerken zoals te kleine schedels, te lange oren, te lange ruggen of een te korte snuit – is dienaangaande onbegrijpelijk. Temeer daar sectorinitiatieven al vele jaren stagneren. De Dierencoalitie is benieuwd hoe de staatssecretaris de effectiviteit van haar maatregelen gaat meten en welke concrete doelstellingen zij hierbij denkt te gaan halen – en wanneer.

Voor wat betreft de handel in met name wilde dieren via internet worden volgens de staatssecretaris 'afspraken' gemaakt, maar onduidelijk is wat dat gaat opleveren – de indruk is dat die afspraken slechts gaan over informatievoorziening. Op verschillende websites wordt echter gehandeld in wilde dieren als sneeuwuilen, gifslangen en krokodillen: dieren die duidelijk ongeschikt zijn om te houden als huisdier. Door de fok van en handel in deze diersoorten ongemoeid te laten wordt dit probleem in stand gehouden. De Dierencoalitie vindt dat de aanschaf van dieren via internet om meerdere redenen verboden dient te worden:

- het veroorzaakt impulsaankopen. Ook dieren die totaal ongeschikt zijn om als gezelschapdier te houden, belanden in een Nederlandse huiskamer;
- het werkt illegale fok en handel in de hand;
- ondanks het verbod op de handel in bepaalde wilde diersoorten is het nauwelijks te controleren welk dier uit het wild is gevangen en welk dier niet. Dit heeft veel illegale handel tot gevolg.

Een dergelijk verbod kan niet wachten op een nog tot stand te brengen positieflijst voor vogels en reptielen.

Hoewel niet genoemd in de beleidsbrief, wil de Dierencoalitie hier ook haar teleurstelling uitspreken over het schrappen van het verbod op het gebruik van stroombanden. Wie de intrinsieke waarde van dieren erkent, moet tevens erkennen dat het inzetten van pijn om het gedrag van een dier te veranderen, ten principale onjuist is.

¹ Het kwantitatieve onderzoek betreft nadrukkelijk een niet-representatieve steekproef naar de Nederlandse houder van gezelschapdieren waarbij bovendien 'risicovolle' dieren centraal stonden – en een vergelijking met aankoopmotieven van 'risico-arme' dieren beperkt bleef tot de houders van honden en katten, dieren die zoals bekend niet in tuincentra worden verkocht. Naar aankoopgedrag per kanaal is geen onderzoek verricht. Typische dieren die in tuincentra worden verkocht, zoals konijnen of schildpadden, komen in de enquête niet of nauwelijks naar voren. Zo gaf 1,7% van de respondenten aan een reptiel te hebben aangeschaft, maar of en zo ja welk aandeel hiervan uit schildpadden bestaat is niet duidelijk. In het kwalitatieve onderzoek staan enkel houders van risicovolle rashonden, raskatten en exoten centraal. Pompe e.a., *Liefde maakt blind?* (Leeuwarden 2013).